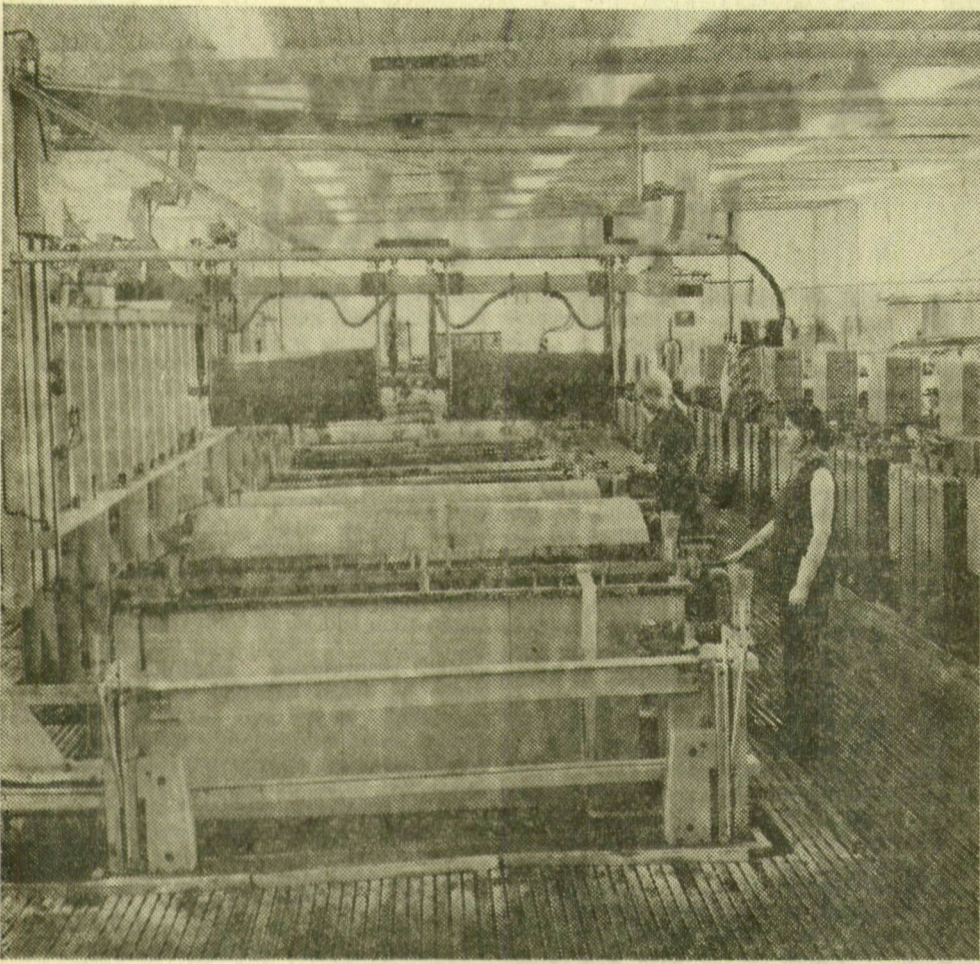

Új galván-üzem

A Kontakta Alkatrészgár szentesi gyáregységét folyamatosan korszerűsítik. Az év eleje óta üzemszerűen működik az új automatikus galvánüzem, amelyet 40 millió forintot beruházásból létesítettek. A horgany és nikkel gépsorokon egy-egy program idejét a beállítástól és a rétegvastagságból függően 8–15 percre csökkentették. A galvánüzem munkába állításával egyidejűleg automatikusan működő szennyvízközbűntető szereltek fel és a folyamatos üzem biztosítására saját vízművet létesítettek. Képünkön: Munkában az új galvánüzem horganyozó és nikkelező gépsora

Szovjet—amerikai űrutazás

A közelmúltban hivatalosan is nyilvánosságra hozták, hogy 1975 nyarán megtörténik az első szovjet—amerikai űrhajós találkozót a világűrben. Vázlatosan mára a találkozó programja is kialakult.

A szaklapok szerint 1975. júniusában kell Bajkonurból elindulnia egy Szaljut típusú űrállomásnak. Ez a tavaly áprilisban megkezdett Szaljut típusozatnak harmadik vagy negyedik tagja lesz. Az elkövetkező három év alatt végrehajtandó kísérletek tempójától függően lehetséges, hogy a Szovjet-unió addigra a Szaljutnál is korszerűbb (150–200 tonna súlyú) űrállomással fog rendelkezni, azonban a nemzetközi űrkíséreltet céljára a Szaljutot használják majd fel. Gondoljuk csak meg: az amerikai űrhajósoknak olyan űrszerkezetben kell mozogniuk, amelynek nem ismerik teljes részletességgel a működését. Nyilvánvaló, hogy a vendégek csak többször kipróbált, gondosan berepült, kiforrott konstrukciójú szerkezetbe engedhetők be.

A Szaljut űrállomások személyzet nélkül kerülnek a világűrbe. Így lesz ez az említett esetben is. Néhány napos automatikus üzem után érkezik meg fedélzetére a személyzet egy Szojuz típusú szállítóűrhajóval, hogy használatba vegye, úgy, ahogyan tavaly a Szojuz—11 legénysege tette. Négy-öt nappal később a Kennedy űrrepülőtérrel elindítják a dokkoló egységet, majd egy Apollo űrhajót három űrhajóssal. A dokkoló egység hasonlósága a Skylab űrállomással egyik építőeleméhez, amelyet Multi Docking Adapternek (MDA) neveznek. Egyik oldalán szovjet, másik oldalán amerikai típusú dokkoló készülék lesz. A belsejében légzsilib található, amely lehetővé teszi, hogy a tiszta oxigén atmoszférából űrruha nélkül is átszállhassanak majd a szovjet űrállomásra az amerikai űrhajósok. A

dokkoló egységnek bizonyos csatlakozó elemeket is tartalmaznia kell, így pl. lehetővé kell tennie a szovjet és amerikai űrhajósok közti telefonbeszélgetést.

A dokkolóegység és az Apollo űrhajó randevúja után következik a történelmi jelentőségű randevú: a szovjet és amerikai űrszerkezet összekapcsolása, majd az űrhajósok találkozója a Szaljut munkatermében.

A közös munkaprogram a tervek szerint két napra szól. Részletes ismertetést nem hoztak még nyilvánosságra róla, de feltételezhetjük, hogy nemzetközi fontosságú vizsgálatokat végeznek majd, mint a meteorológia, az ásványi kincsek feltárása, a környezet szennyeződése, vagy geofizikai mérések.

Első alkalommal lesz majd egyidejűleg egy űrhajón hat ember. Ezért igen nagy fon-

tosságuk lesznek a Szaljut fedélzetén végrehajtandó élettani vizsgálatok, különösen azért, mert különböző nemzetiségű, eltérő szempontok alapján kiválasztott és eltérő kiképzésű űrplóták szervezésének összehasonlítására nyílik lehetőség. Az űrhajósok között nyilván orvos is lesz (mindegyik csupán egyetlen orvos járt a világűrben: 1964. október 12-én dr. Borisz Boriszovics Jegorov).

A közös program leteltével az űrszerkezeteket elválasztják egymástól, később pedig az Apollo űrhajóról is lekapcsolják a feleslegessé vált dokkoló egységet. Az Apollo magasabb kb. 400 km-es körpályára megy, míg a Szaljut megmarad 250 km-es körpályáján. Így a programot egymástól függetlenül kutatásokkal zárják le mind a szovjet, mind az amerikai űrhajósok.

Zana János

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

~~~~~

13.

Mindez pillanatok alatt szelelt át rajta, s nem is először, de a végső eredmény mégsem volt megnyugtató számára, az ütött sebet nem enyhítette gyógyító flastromként, mert az ő esetében nem az volt a kényes és kínos, hogy anyját, a szépséges Zágórát Petrovicsnak hívták, hanem az, hogy annak a Petrovics Istvánnak volt az unokahúga, aki a 48-as időkben megbecsült polgárként, sőt a tanács és a belvárosi kaszinó vezető személyeként nemcsak hogy átpártolt a föllázadt rációkhoz, hanem Veszelinovicsal és Szremáczal énekek évadján leszökött Újvidékre, s bujtogató szónoklatokat tartva uszított az osztrák elnyomástól szabadulni kívánó magyarság ellen. De nemzeti mámorában annyira föllelkesült, hogy meghirdette a nagszerb gondolatot, mely az alföldi „mongolfajzat” felszámolása után Budapestnél jelölté volna ki az új szerb birodalom határát. A „mongolfajzat” kifejezést különben Jellasics horvát bán szótárából vette, aki Bécs iránt tanúsított

előzékenységet e fenti népség teljes kiáltásával kívánta megszolgálni. Ez ugyan nem sikerült a bánnak sem, de a gyűlölködés magvait mégiscsak elhintette.

De bármint volt is, a nép belesodródott a küzdelembe, legendás hősök születtek, s egy olyan mítosz, melynek csodálatos eseményei, mint Branyiszko, Nagysalló vagy éppen Szent-Tamás, a megváltás titkos ígéretként éltek a népből a rémuralom, s az utána következő megbékéltebb korszak idején is, azzal a gyógyíthatatlan reménységgel, hogy e csodák még megismétlődhetnek. Bárhol ültek össze a volt honvédek, kocsmában vagy magánlakásban, a legendás idők minduntalan föltámadtak valamelyik jelenlévő szavai nyomán, s akkor mindenki elmesélte — ki tudja hanyadszor? — a maga élményeit, néha módosítva is a valóságon, hogy a mítosz fénye sose halványodjék el, hanem vakítson, ragyogjon, míg a végső cél: a szabadság meg nem valósul. S e hitet még Deák Józán lángelméje sem tudta mérsékelni az ország túlnyomó többségében, hiszen a kiegyezés kényszerű sikerei után egy-két év múlva már foszlak a Deák-párt, művének hézagait kikezdi, s az egyre erősebben kibontakozó reakcióval szemben a nép újra a Kossuth ígéreihez menekül.

Gábor tudta, hiszen számtalanszor hallotta otthon meg máshol is, hogy a nagy összefogás helyett a népek egymás ellen fenekedtek, egymás erejét fogyasztották, s a nagy verálodoztból végül is a Haynau sátni feje emelkedett

A közművelődés fehér foltjai

Szűk az iskolapad

Több ezerre tehető azoknak a 45 éven aluli szegedi munkásoknak a száma, akik nem fejezték be az általános iskola nyolc osztályát. Az sem titok, hogy évenként egyre és rohamosan csökken a tanuló felnőtté válása. Felnőtt fejjel nem hajlandók pótolni azt, amit gyerekeikkel — ilyen vagy olyan okból — elmulasztottak. Egyre szűkebb az iskolapad, kényelmetlen, akár a vállatörés, egyre nehezebben fog az agy, egyre kevesebb az erő. Azt sem kell eltitkolni viszont, hogy a szegedi üzemekben készített röntgenkép sokkal jobb statisztikát mutat, mind a megyei, mind az országos átlagnál.

Miért igen, miért nem?

Sokszor nekiszegezték már a kérdést azoknak a munkásoknak, akiknek foghíjas a tudása, miért nem pótolja a hiányokat.

— Berozsdásodtak már a kerek.

— Van nekünk éppen elég dolgunk.

— Elég volt már, megtanított bennünket az élet.

— Ha eddig megvoltunk nélküle, ezután is megleszünk.

— Megéri? Nincs semmi gyakorlati jelentősége.

Az előzőekben már leírtam azt a társadalmi célkitűzést, hogy az „egyre bonyolultabbá váló technikai, termelési feladatokat csak magasan képzett emberekkel lehet megoldani”. Viszont a mai technológiai viszonyok között nem érdekelt sem a szakmai, sem az általános műveltség megszerzésében sem a munkás, sem az üzem. A nemrég átadott házigyár munkásainak nagy részét olyan szaktanfolyamokon készítették fel a munkára, melyek nem igényelték az általános iskolai végzettséget. S itt a paradox ellentmondás: a régi üzemek, gyárak munkásai ismerték az egész munkafolyamat minden fázisát, csinált-bíjást (igaz, jóval egyszerűbbet), ma pedig a bonyolultabbá váló technikai folyamatok korában, a meg-növekedett, s egyre növekvő szakmai, műveltségi szint korában a munkások nagy részének elég a folyamat egy primitív fázisát elsajátítani, amit minden normális ember meg tud tanulni, amihez még általános iskolai végzettség sem szükséges. Az üzemek nagy része nem serkenti az általános iskolai tanulmányok elvégzésére a munkásokat, hiányát azonban gyakran felpanaszolják. Hiánya a csi-szoltabb gondolkodás és az

technológiai fegyvermezlet-ségekből, a munkaerőkölcs-fogyatékosságában jelentkezik.

A statisztikákban roppant mutatószámok is vannak. Egy ilyen adat szerint a Kábelgyárban a munkásoknak 52,2 százaléka tanult. Ha mögé nézünk ennek a rubrikákba kanyarított számnak, azt tapasztaljuk, hogy ez a tanulás zömében a legegyszerűbb munkafolyamatokat megtanító, rövid tanfolyamokon való részvételt jelenti. A Kenderfonó és Szövőipari Vállalatnál, ahol több mint ötszázan nem végeztek el az általános iskolát, most mindössze ketten tanultak közülük esti iskolán.

Óra a múzeumban

Kedves Andrásné nyugdíjas igazgató, a szegedi felnőttoktatás megszálottja, fáradhatatlan irányítója, az 1969-ben történt átszervezés óta. Szinte missziót képvisel, olykor sziszifuszinak tűnő munkát vállal. A felnőttoktatás sok-sok problémája, szövevényes rendszere rengeteg feladatot rejt. Kapcsolatokat keresni és találni üzemekkel és gyárakkal, vezetőikkel és rászoruló munkásokkal, társadalmi szervezetekkel és lelkes pedagógusokkal. Azután új formákat kísérletezni, hogy az egész napos munkában megfáradt embereket ne csak megszerezzék a magamaguk ügyének, de meg is tartsák, hogy a berozsdásodott kereküket megmozdítsák, hogy leküzdjék a gátlásokat. Igyekeznek vonzó tananyagot, az életükhöz, mindennapos tevékenységükhöz, gyakorlatukhoz idomított ismeretekkel és módszerekkel dolgozni úgy, hogy a tanulásnak veselkedők lássák hasznát is, hogy érdekük fűződik a felnőttfejjel vállalt tanuláshoz. Ezért igyekeznek népművelési formák kereteiben ismereteket adni, órákat tartani könyvtárakban, múzeumban, tálalokban, ezért kéri üzemek és gyárak fiatal műszaki értelmiségieinek védnökségét, ezért vezették be a konzervgyárban az osztályozó vizsgára előkészítő tanfolyamokat. Ebben az évben körülbelül 450-en végeztek el felnőttfejjel — huszonöt évesen és öszi halántékkal — a nyolcadik általánost. Miért vállalták a napi tanulást?

— Szégyelltem, hogy nem fejeztem be az általános iskolát. Sok mindenhez nem tudtam hozzájárulni, véleményem mondani.

— A gyerekek miatt. Kinevetik az embert, ha buta.

— Beláttam, hogy ma már

nem lehet úgy élni, mint régen. Aki nem tanul, az elveszett.

Divatot teremteni

Tanulságos részlet egy riportból: „A kazánkovácsnak kétszer ajánlották fel az üzemvezetői beosztást. Egyszer visszautasította, másodszor elfogadta. Közben tízenhárom év telt el. Ebből négy középfokú technikai tanulmányokkal, három a felsőfokú technikum levelező tagozata, három meg a marxizmus—leninizmus esti egyetem. — Csak az bánt — tűnődik el —, hogy nekem senki sem mondta, hogy tanuljak. Azt meg végképp nem mondták, hogy azért tanuljak, mert a proletárdiktatúrának új szakaszában is számolnak velem. Magamtól jöttem rá, érted?”

Ha a széles tömegek műveltségi térképére pillantunk, talán soha nem volt heterogenitást tapasztalunk. Az általános iskola elvégzése után, néhány esztendő múlva igen nagy a szóródás. Az egyik ember igényli a továbblépést, a másiknak nincs ilyen igénye, a harmadiknak meg alkalma nincs rendszeres művelődésre. Rádásul sokan vannak közöttünk olyanok, akik önhíbijukon kívül a múltban árnyékba kerültek a szellem napvilága elől.

Eppen emiatt tömeges művelés, a permanens művelődés jelentősége minden eddigénél nagyobb, az évek múltával egyre növekszik. A rosszul előkészített talajban az elvetett mag ki sem csírázik. Ezért oly fontos a talajelőkészítő munka — a pedagógusok tevékenysége, ezért kell fokozott segítséget nyújtani a fizikai dolgozók tehetséges gyermekeinek.

Jó értelmű művelődési divat kialakítása elősegítené a művelődési nivellálódást, szorgalmazott demokratizmusunk elengedhetetlen feltételét. Hiszen ez is egyik alapja nemcsak a jó társadalmi közérzetnek, de az emberi egyenlőség nem is utolsó összetevője. Meg kell nyitni a zsilipeket a magyar népművészet ezeréves áramlatait át (pl. Röpülj páva), a modern művészeteknek, értelmes, emberi, általuk is értett célokat kell kitűzni olyan értelmiségiek segítségével-irányításával, akik bánni tudnak kultúrával és emberrel egyaránt. Az önérdék önművelés társadalmi méretű divatját kell megteremteni az agrárszocialista és munkás olvasókört, énekarok hajdani példája nyomán, a ma igényeihez alakítva.

(Folytatjuk.)

Tandi Lajos

ki dicsőségesen, amint zászlónyi bajuszát simogatva egyetlen szemhünyorítással küldi bitóra a nép hőseit, s fittyt hányva minden korábbi ígéretére a nemzetiségek nagy nemzet álmait is egyetlen tollvonással a minimumra zsugorítja, s az osztrák birodalom összpontosító, germanizáló törekvéseinek veti alá.

Ma már ez a gyűlölködés alábbhagyott — gondolta Gábor —, a honvédek lassan megöregsenek, elhalnak, s az új generáció már csak hírből értesül a nagy eseményekről, de akik személyesen részt vettek a gigászi küzdelemben, mint Zsótér, Ábrahám, Várady, s szinte az egész toronyalja, beleértve a főispánt is, azok még mindig nem tudták kihúzni szívükből a tuskát, s ha megtűrik is már maguk között a megjuhászult Veszelinovicsot és Szremáczezt, de lelkük mélyén nem bíznak bennük, s azt is tudják, hogy fordulat esetén a nemzet rájuk újra nem számíthatna. Ez keserű és fájó tudat, mert semmilyen megkülönböztetésben nem részesülnek, élnek úgy, mint bárki, hivatali, pozíciót nyerhetnek kedvük és képességük szerint, sőt ki is vándorolhatnak, ha nyomasztó számukra a magyar levegő, vagy egyszerűen felszívódna, beolvadna a nemzetbe fenntartás nélkül, mint a jónevű törvényszéki bíró, Marinkich Mihály, vagy éppen Bite Péter felesége, Gábor édesanyja, Petrovics Zágóra.

(Folytatjuk.)